

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 10.12.1968, sp. zn. 8 Tz 122/68, ECLI:CZ:NS:1968:8.TZ.122.1968.1

Číslo: 19/1969

Právní věta: K předpokladům pro zjištění úmyslu u trestného činu pokusu vraždy. Při zjišťování subjektivní stránky trestného činu není možno dojít k závěru o alternativním vztahu pachatele k zamyšlenému následku.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 10.12.1968

Spisová značka: 8 Tz 122/68

Číslo rozhodnutí: 19

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Pokus, Veřejný činitel

Předpisy: 140/1961 Sb. § 4

§ 219

§ 8

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 19/1969 sb. rozh.

K předpokladům pro zjištění úmyslu u trestného činu pokusu vraždy.

Při zjišťování subjektivní stránky trestného činu není možno dojít k závěru o alternativním vztahu pachatele k zamyšlenému následku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu z 10. prosince 1968, [8 Tz 122/68](#).)

Nejvyšší soud zrušil pro porušení zákona v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. rozsudek krajského soudu v Bratislavě z 19. ledna 1966 sp. zn. 5 To 5/66, pokud jím byl ponechán beze změny ve výroku o vině a trestu rozsudek soudu prvního stupně, jímž byl obviněný uznán vinným pokusem trestného činu vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 tr. zák. Nejvyšší soud zrušil i rozsudek soudu prvního stupně a uložil mu věc znovu projednat a rozhodnout.

Z odůvodnění:

Rozsudkem okresního soudu v Nových Zámcích byl obviněný uznán vinným pokusem trestného činu

vraždy podle § 8 odst. 1, § 219 tr. zák. a odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání deseti roků, pro jehož výkon byl zařazen do první nápravně výchovné skupiny.

Trestný čin spočíval podle uvedeného rozsudku v tom, že 3 října 1965 si obviněný přivodil střední stupeň opilosti; v tomto stavu se v době mezi 20.00 a 21.00 hod. pohádal v místním hostinci s poškozeným, pak vyšli oba před hostinec, kde pokračovali v hádce, při níž poškozený udeřil obviněného rukou do tváře. Obviněný na to odešel domů pro nůž. Ze zásuvky kredence vzal kuchyňský nůž o délce ostří 13 cm, přišel s ním k poškozenému a bez předchozí hádky ho bodl nožem do hrudní stěny nad srdcem vlevo od hrudní kosti. Způsobil mu tak bodnou ránu v délce 2 cm sahající do hrudní dutiny a krvácení do levé poloviny hrudníku. Léčení a neschopnost napadeného k práci si vyžádá delší doby.

K odvolání obviněného krajský soud v Bratislavě rozsudkem z 19. ledna 1966 sp. zn. 5 To 5/66 zrušil z rozsudku okresního soudu jen výrok o náhradě škody, jinak ponechal rozsudek prvního soudu nedotčen.

Okresní soud neprovedl zjištění nezbytná k spolehlivému závěru o skutečném úmyslu obviněného. Trestný čin vraždy podle § 219 tr. zák. vyžaduje u pachatele úmysl jiného usmrtit. Pokusu tohoto trestného činu podle § 8 odst. 1 tr. zák. se dopustí pachatel jednáním pro společnost nebezpečným, které bezprostředně směřuje k dokonání trestného činu vraždy za podmínky, že pachatel takto jedná v úmyslu trestný čin vraždy spáchat, avšak k jeho dokonání nedojde. Aby bylo tedy možno pachatele uznat vinným pokusem trestného činu vraždy, musí být bezpečně prokázán jeho úmysl tento trestný čin spáchat. To platí jak o úmyslu přímém (§ 4 písm. a) tr. zák.), tak o úmyslu nepřímém (§ 4 písm. b) tr. zák.). U nepřímého úmyslu je třeba prokázat obviněnému jeho vědomí, že svým jednáním může porušit zájem chráněný trestním zákonem (v daném případě způsobit smrt člověka), avšak současně je třeba prokázat, že pro případ, že takové porušení způsobí, je s ním srozuměn. Při zkoumání, zda pachatel jednal v nepřímém úmyslu napadeného zavraždit nepostačí pouhé zjištění, že bodl napadeného větším nožem do prsou a že proto věděl, že tím může způsobit smrt, nýbrž je zapotřebí vycházet z okolností, za nichž k útoku pachatele došlo, jakým motivem byl veden, co útoku předcházelo, jak byl útok proveden, jakého nástroje bylo použito, zda pachatel záměrně útočil proti takové části těla, kde jsou orgány důležité pro život, které jsou snadno zasažitelné apod. Teprve v případě, že objasnění všech těchto okolností prokazuje úmysl pachatele spáchat vraždu, třebaž úmysl nepřímý, je možno uznat jej vinným tímto trestným činem, případně jeho pokusem.

V případě obviněného okresní soud dospěl podle odůvodnění rozsudku k závěru, že obviněný věděl, že svým jednáním může způsobit poškozenému těžkou újmu na zdraví nebo smrt, a pro případ, že to způsobí, byl s tím srozuměn ve smyslu § 4 písm. b) tr. zák. Tento závěr okresního soudu postrádá konkrétní fakta a okolnosti, z nichž soud takový závěr učinil, takže je pouhým opisem zákonného znění ustanovení § 4 písm. b) tr. zák., navíc ještě ve vztahu k ustanovení § 219 tr. zák. nepřesným, neboť pokud by obviněný měl nepřímý úmysl spáchat těžkou újmu na zdraví, jak konstatuje okresní soud, nemohl by spáchat pokus trestného činu vraždy, nýbrž pouze trestný čin ublížení na zdraví podle § 222 odst. 1 tr. zák. Ve zjišťování úmyslu nelze připustit žádné alternativy, pokud jde o pachatelem zamýšlený následek.

Obviněný ve svých výpovědích v přípravném řízení vylicil, že jeho útoku předcházelo nedorozumění s poškozeným, který ho udeřil do obličeje. Obviněný si pak šel domů pro kuchyňský nůž, nerespektoval varování manželky, aby si nůž nebral, že by mohl poškozenému něco udělat, odešel za ním, ptal se ho, proč jím byl udeřen a v okamžiku, kdy poškozený šel proti němu a obviněný se domníval, že ho chce znovu udeřit, uchopil do levé ruky kuchyňský nůž a v rozčilení ho píchl do přední části těla. Pamatuje se, že proti poškozenému se ohnal vodorovným směrem, nikoli směrem od shora dolů nebo naopak. Uvedl, že neví kam ho nožem bodl, jen si pamatuje, že to bylo někde do horní části jeho těla. Vzsloveně uvedl, že do srdce ho bodnout nechtěl. Poněvadž poškozený stál v okamžiku útoku proti

němu po jeho levé straně, vyslovil domněnku, že ho bodl někam do levé strany těla zepředu. U hlavního líčení uvedl, že sám neví, jak se stalo, že poškozeného bodl.

Svědék vypověděl, že obviněný se přiblížil k poškozenému a proto je svědek od sebe odtlačil. Obviněný se mu však vytrhl, popoběhl za poškozeným a svědek viděl, jak se obviněný ohnal rukou, neví přesně kterou, a to směrem na prsa poškozeného. Na to řekl poškozenému, na co mu to bylo zapotřebí.

Poškozený vypověděl v přípravném řízení, že proti obviněnému v době, kdy tento přicházel k němu, neútočil. Obviněný pojednou po něm skočil a bodl ho nožem zepředu do levé strany hrudníku. Uvedl, že bezpečně viděl, že obviněný se proti němu ohnal rukou, neví však, zda pravou nebo levou. Ví však, že obviněný je levák a že více používá levé ruky. Ruka obviněného směřovala proti němu shora dolů. Zda obviněný stál stranou nebo přímo proti němu, svědek neví. U hlavního líčení poškozený neuvedl žádné podrobnosti o tom, jak ho obviněný bodl. Poznamenal jen, že byl bodnut, pocítil velkou bolest a upadl. Dodal, že s obviněným jsou sousedé, neměli mezi sebou žádné hádky a neví, proč ho obviněný napadl.

Z těchto důkazů tedy vyplývá pouze skutečnost, že obviněný poškozeného bodl a že jmenovanému bylo tímto bodnutím způsobeno poranění na levé straně prsou, jehož následky jsou popsány v lékařských potvrzeních. Z důkazů výpovědmi svědků nelze učinit zjištění, že poškozený se před tím snažil obviněného uhodit, jak obviněný tvrdí. Naproti tomu však není těmito důkazy vyvráceno tvrzení obviněného, že se proti poškozenému ohnal nožem, ba naopak vzhledem ke znění výpovědi poškozeného je tato část obhajoby obviněného spíše potvrzována. To by však nasvědčovalo tomu, že obviněný při útoku nesledoval zasažení poškozeného do míst, kde jsou orgány důležité pro život, což by bylo v souladu s tvrzením obviněného, že neví, kam jmenovaného zasáhl. Pak by ovšem za tohoto stavu dokazování nebylo možno shledávat u obviněného byt nepřímý úmysl způsobit poškozenému smrt, nýbrž by mohlo jít o přímý, event. nepřímý úmysl způsobit mu újmu na zdraví ve smyslu § 222 odst. 1 případně § 221 odst. 1 tr. zák. Ke zjištění skutečného úmyslu obviněného za tohoto stavu dokazování měl okresní soud opatřit jednak přesný popis poranění, zejména jakým směrem probíhal bodný kanál, tedy zda obviněný bodl poškozeného ranou vedenou přímo proti jeho prsům nebo zda kanál probíhal spíše vodorovně anebo značně šikmo, což by nasvědčovalo pouhému ohnání se nožem, jak je popisuje obviněný. Na základě takového popisu poranění měl pak soud vyslechnout znalce – lékaře k odbornému posouzení mechanismu poranění. Znalec by se musil vyjádřit také k tomu, zda použitým nástrojem a za jakých okolností je možno způsobit smrt a proč v tomto případě došlo jen k poranění, které je uvedeno v lékařské zprávě, zda snad tento mírnější výsledek nebyl přivoděn tím, že nůž narazil na tvrdou část těla, nebo byl jiným způsobem, na vůli obviněného nezávislým, odchýlen od směru, jímž rána byla proti tělu poškozeného vedena. Dotazem na znalce bylo také třeba zjistit, jakou silou byl úder proti tělu poškozeného veden. Při zjišťování úmyslu obviněného měl se také okresní soud zabývat údajem poškozeného, který se shoduje s výpovědí obviněného, že oba jmenovaní jsou sousedé, neměli před tím ve svém sousedském soužití rozpory a nechovali vůči sobě nepřátelství. V té souvislosti měl pak posoudit, zda pouhé malicherné nedorozumění před činem obviněného mohlo by v obviněném vyvolat úmysl zbavit poškozeného života.

Poněvadž v uvedených směrech nebylo provedeno nezbytné zjištění skutečného stavu věci, nepostupoval okresní soud v souladu s ustanovením § 2 odst. 6 tr. ř.

Uvedený nedostatek neodstranil ani krajský soud, když rozhodoval o odvolání obviněného a toto odvolání do výroku o vině trestu zamítl. Také krajský soud jen z toho, že nůž měl čepel dlouhou 13 cm, přičemž do těla poškozeného pronikl v délce 10 cm, že šlo o silný úder směřující do hrudní části těla, kde se nachází srdce a hlavní tepny, dovolil nepřímý úmysl obviněného spáchat trestný čin vraždy.

Nepřímý úmysl dovozuje krajský soud z toho, že obviněný vedl silný úder proti tělu poškozeného, avšak pro zjištění, že šlo o silný úder, nemá ve výsledcích dokazování podkladu. Krajský soud tedy nejen, že neodstranil nedostatky v rozhodování okresního soudu, ale sám stejným způsobem porušil zákon v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř., zejména když nutnost spolehlivého zjištění nahradil vlastní důrazně nepodloženou úvahou.

Vzhledem k zjištěnému porušení zákona zrušil Nejvyšší soud napadený rozsudek krajského soudu a rozhodnutí na tento rozsudek navazující (§ 269 odst. 2 tr. ř.). Dále zrušil v celém rozsahu i rozsudek okresního soudu a přikázal okresnímu soudu, aby věc znovu projednal a rozhodl.